

ok in dit jaar met Zijn kerk-lij heeft ook di- is een rots, een l der verganke- wereld met Zijn het einde. t jaar, een jaar s Christus. oor danken en

wij weten, dat een plaats wij- krijk. Christus d gekomen was am het doods- vende uit mijn de eeuwigheid, vol eer en de er van den tijd, a hebben rond- ook die ge- en! der!

lingen hun tijd- kringloop, die n kwaamt, vol- le kleine hoorn n tijden en een t einde komen, ma der eeuwen, op den laatste Christus, de Ge- hebben de klok- i klok de laatste Dan zullen „de Christus het kot bezitten tot in ewigheid (Dan, tijd en eeuwig-

N. S.

EVEN

seling terug, dan en, maar onmoge-

, te antwoorden; re, maar vooruit

hebben, geloof ik, opzicht; ik denk erde Kerken. De derne leven doet selijk leven. Het ken, dat ze „het s ze de wieg on- De gewilligheid e rekeningen der haar praesenteert ort, maar die Hij nt te tijden onder chheid des levens. ische geest schijnt het ambt, en de rgen van wie het rken ondervinden dikanten, en dat ichten; wij kregen om de vaten en het kostelijk ge- roekhandel verliest andisie; onder de inballat's bezwaar- nemia liever druk- film houdt voor politieke eenheid en willen, zoeken taken door in de e diepte te helpen wie over en weer d, worden tot aan- d verkeer, en dit verkeer, en krijgt lgen"; omdat „alle lkaar weerspreken- n „onderscheiden“, door antithese ge- volzinnen toe over kerk(hof)-muren, speciaal dan dat n gemeen hebben niet-welgeschapen- tentiestof, dat wie ladaardigen laster- rk zelfs overwogen

wordt, niet eens wordt opgemerkt in dit zijn Christelijk- hiden. De souveriniteit in eigen kring is leuze voor 'n speech, een beschouwing, een jubileum; maar overigens geldt voor meer dan één de kring der zinnelijke dingen voor soevereiner dan die der geestelijke; vandaar dat 't profeteeren slechts wordt toegelaten als 't decoratief kan werken. En ter plaatse, zelfs van de militia Christi wordt de wandtekt onopvallend, die daar zegt: mieux vaut l'honneur que les honneurs.

En zoo zouden we nog heel lang kunnen verder gaan. We gelooven niet in ernstige tegenspraak, zoolang althans concrete aanduidingen wegblijven, of de geest daartoe niet van den Geest zich vermaand voelt; anders vreezen we wel verzet van den ouden mensch. En dat is dan wel het ergste bij dit alles.

Maar de „openbare diensten“ dan?

O zeker, ook te dien opzichte bood het voorbijgegaane jaar veelzins stof tot klacht. Klacht over zoo menig alleen-maar-decoratief werken van het Christelijk ver- maan, gansch regulair geworden. Klacht over achter- uitgaand kerkbezoek; over fladdergeesten; over groote kerken, die, ook waar het wel ter dege mogelijk was geweest, niets deden aan uitbreiding van het aantal der predikantsplaatsen; over een geest van partijdigheid, die goedpraat wat de vrienden misdaden, en doodzwijgt wat, zelfs al is het bloot afwerend bedoeld, daartegen aangevoerd werd of moest worden; over menschen, die de zwaarste beschuldigingen inbrengen tegen wie niet instemt met hun valsche Ireniek; over schrijvers, die altijd maar weer te laat komen in het hanteeren van het Goliath-wapen van de klacht over hetzelve; zóóveel te laat, als zij den tijd voor het tegenhouden van de eerste onbesuisdheid of oneerlijkheid hunner eigen kringgenooten hebben verzuimd, bewust of onbewust. Klacht over halfheid, die zich tot systeem maakt, wijl systematisch werken den leider kenmerkt; zoo wordt de technicus en de strateeg model voor den quasi-profeet, die zich een modelblad heeft aangeschaft voor de kennis van generaalsuniformen, en die zijn formeele ethiek maar heeft op te slaan om zich van de materiele af te maken in tijden, waarin de dwazen kastanjes uit het vuur halen, ook voor hún gemoedrust, — na dezen. En dan zijn er ook nog altijd broeders, die in Bethel wónen. Haalt onverhoopt iemand 't in zijn hoofd, te donderen ter plaatse van den kalverdienst, waar zij heel knus gewónd hebben, met o zooveel profetische ad- viezen, behalve dan net precies tegen den man, die aan de touwtjes trekt, of kan gaan trekken, en waagt die rustverstoorder het dan, niet alleen den Jeroeam dier woonplaats, doch ook de broeders-van-de-rust-tech- niek (al is 't maar door een symbolisch gebaar, 1 Ke- ningen 13), in gebreke te stellen, ze gaan hem zeker achterna, en zijn zegen gaan ze dan verderven; sprak tot hen de Heere niet, in de ure der onderbreking van hun overigens permanent-stillen tijd, dat het zóó streng niet hoefde, en dat-hij zijn symbolische gebaren best wat fatsoeneeren kon, door Bethel in een smoking te bezoeken, protestloos en berustend in hetgeen geworden was? Ik las onlangs van een broer van Sören Kierke- gaard. Sören had ongeveer een eeuw geleden met bis- chop Martensen hevige polemieken; op 't oogenblik lééft daar een heele schare lieden van. Maar broer-lief hield een rede, in het openbaar. Een schrijver merkt van die rede op, dat broer-lief gelijkelijk, o zoo strikt gelijkelijk, zijn regen en zijn zonneschijn verdeelde tus- schen Sören-broer en bisschop Martensen. Zoo zijn er nog wel reguleurs van hun regen en hun zonneschijn; als er twee kiven hebben zij al vast het voordeel van 't gebruik van 't dolzinnig spreekwoord, dat er dan ook twee schuld hebben. Dat helpt altijd — onder de leven- den. Overigens zouden zij 't niet graag van eenen doode durven zeggen.

Maar — waartoe verder?

Het is juist op dit punt, dat ik vooruitgang zie in onze openbare diensten. „Broer-lief“ loopt in het oog; en het getal dergenen, die onder de leiders zijn model rede- voering tot consensiekreet hebben uitgeroepen, slinkt. Dienovereenkomstig groeit het aantal dergenen, die hun schouders ophalen, als sympathiebetuigers met de Oxford-conferenties in of buiten jeugdconferenties zóó maar verklaren, dat Sören alsmede Martensen al dat gepolemiseer slechts doen „om 'teigen ik“. Het getal groot dergenen, die tusschen de projectielijn van cal- vinisten en de dieptelijn van 't calvinisme te onder- scheiden weten, en die de kerk van Christus niet trac- teeren op exegetische knoeierijen met het „vrede op aarde“, naar de wijze van de anti-militaristen, hetzij dan „in het wereldlijke“, hetzij dan in het kerkelijke. Zij hebben begrepen, dat de laatste psalmist van het Oude Verbond, Simeon, met zijn: „val en opstanding veler in Israël“, en met zijn „een zwaard door uw ziel“, de exegese heeft gegeven van den vóórlaatsten psalm, kort vóór den zijnen door engelen gezongen: vrede op aarde.

Hier zie ik den grooten vooruitgang van 1937.

De partijdigheid is er nog, maar ze durfde gaandeweg minder bravourstukjes aan. Het verdachtmaken is er nog, maar het heeft in December minder kansen onder ons dan in Januari. Het voor-den-dag-halen van het vredes-symbool, niet dadelijk, als de eigen vriend of beschermeling een oorlog opent, maar dan pas, als het verloop niet is gelijk men verwachtte, wordt zeldzamer, en ontloopt de critische aandacht al minder. Het zwijgen over „de rust der kerken“, als deze verstoord wordt door A, en het pas er over spreken, als men zou moeten kiezen tusschen A en den aangevallen B, het maakt al minder indruk.

En dat is goed.

Dát is althans een winst, die hij het einde van een bewogen jaar het hart met dank vervult.

Want als in de leidende kringen de lucht niet wordt gezuiverd, dan komt de zaak nooit goed, tenzij God — voor de noodzaak er van beware Hij ons genadig — het ambt der geloovigen weer in opstand zou doen komen tegen wie het met de leiding en den voor-gang heeft belast.

In ernst geloof ik, dat, dank zij zeer velen, die gesproken hebben, de rust der kerken is gediend. Het had anders gekund, en ook gemoeten. Het had niet mogen gebeuren, dat heel een schare van geleerden en van moderatoren-van-professie kalmweg toeliet, dat een lid van een commissie-van-onderzoek zich daarin liet benoemen, en meteen de leiding trachtte te nemen door brochures van bekende qualiteiten. Die zelfde moderatoren zouden anderen zoo iets zeker hebben kwalijk genomen. Maar nu het eenmaal zoo geloopt is, en velen zien gebeuren, wat aanschouwers-van- nabij reeds in September 1936 hebben zien aankomen, nu is het goed, dat de rust der kerken gediend werd door wie spraken. De pers, tot in Indië en Amerika toe, leerde weer voorzichtigheid, en zal daarin nog wel toenemen.

Moge van de saneering der verhoudingen, gelijk ze aanvankelijk te zien kwam, verdere baat geboden en gehoopt worden. Als de vloek der partijdigheid (der partijdigheid niet het minst der „Irenischen“) zal zijn gebroken, en de vreesachtigen weer zullen durven, dan kan een betere tijd geboren worden, die den Christelijken dienst over heel de linie van de kwade gevolgen der bedreven zonden tracht te ontdoen.

God zij ons genadig, en verlosse ons meer en meer van de kerk-politiek, die vandaag tegen niet-gangbare (?) meeningen waarschuwt, en gister zelf een welgevallen er aan nam, of morgen haar voordragers promoveert tot doctor of misschien nog wel tot iets anders. K. S.

Wetenschappelijk verantwoord?

Dat de Promotor van den Schrijver der dissertatie Voetius over het gezag der Synoden het zou opnemen voor dit proefschrift tegen de critici er van, was te verwachten. Hij en zijne beschouwingen zijn er toch te zeer bij betrokken.

Maar dat hij het ten minste zou doen op wetenschappe- lijk te verantwoorden wijze, had men ook mogen ver- wachten.

En dat te meer, nu hij aan het adres van bedoelde critici schrijft: „Met groote woorden als hiërarchie enz. Dr. Bouwman's dissertatie te willen afmaken, getuigde niet van wetenschappelijken zin“, De Heraut van 26 Dec. j.l.

Dit schrijft hij, ofschoon in De Reformatie van 16 Juli j.l. en in De Bazuin van 5 Nov. j.l., met de stukken is aangetoond, dat de Schrijver dier dissertatie zich op cardinale punten in zijne voorstelling van Voetius' leer vergist heeft. Hij laat deze aanwijzing en weerlegging stil liggen, zeker wel om hetgeen hij als onderstelling van Prof. Volbeda ten aanzien van de critici der bedoelde dis- sertatie overneemt, n.l. dat hij anders „voor een uiterst moeilijke taak staan“ zou.

Wat doet hij in plaats daarvan?

Hij neemt in eigene bewerking eene bespreking dezer dissertatie door Prof. Volbeda in The Calvin Fo- rum voor een groot deel over, met invoeging van Seiten- hiepe, zooals boven er reeds ééne werd medegedeeld.

En hoe is dat artikel van Prof. Volbeda?

Geeft dat eene bespreking en weerlegging van de door critici ingebrachte bezwaren?

In het geheel niet.

Het mag zelfs gevraagd worden, of Prof. Volbeda wel ééne letter der discussie in De Reformatie van 16 Juli j.l., en in De Bazuin van 15 Oct.—5 Nov. j.l., gelezen had, toen hij zijn artikel opstelde. Want hij schrijft: „It is reported that the first gun of the battle that may develop into a protracted struggle, was fired at the academic trial of the aspirant to doctoral honors“, d.i.: er wordt bericht, dat het eerste schot (eigenlijk: geweer) van den strijd, die zich tot eene langdurige worsteling kan ontwikkelen, afgeschoten werd bij het academisch onderzoek van den aspirant naar den doctorsgraad.

„It is reported“, d.i. het wordt gerapporteerd, bericht, gemeld. Maar Dr J. van Lonkhuyzen heeft reeds in De Reformatie van 16 Juli j.l. zijne oppositie bij de promotie vrij uitvoerig medegedeeld. Die was daar dus te lezen. Het schijnt daarom, dat Prof. Volbeda bij het schrijven van zijn artikel nog maar door de korte berichten in Amerikaansche bladen van deze oppositie vernomen, doch de eigen stukken der critiek niet onder de oogen gehad had. En dan desniettemin die critiek veroordeelen!

Maar hoe dit zij, Prof. Volbeda geeft in zijn artikel slechts zijne beschouwing over den gang der historie, die tot deze dissertatie zou geleid hebben, zijne opvatting van een en ander.

Doch geenerlei argumenten, allerminst tegen de critici.

Niets dan bloote mededeeling zijner visie, zijner mee- ning.

En met zulk een artikel meent nu deze gewezen Promotor als Herautschrijver bedoelde dissertatie te kunnen verdedigen tegen de er op uitgebrachte critiek, en veroorlooft hij zich de critici als ontbloot van weten- schappelijken zin voor te stellen!

Hij eindigt zijn artikel in De Heraut met deze woorden: „Het zal voor Dr. Bouwman... aangenaam wezen, dat ditmaal een deskundige, een hoogleeraar in het kerkrecht, hem een zoo loffelijk getuigenis voor zijn arbeid brengen kwam, als slechts zelden aan een dissertatie ten deel valt“.

God op aarde.

Neen, Simeon, gij valt mij niet mede, waarde broeder! Als niet van voren aan naarstiglijk onder- zocht was, dat gij rechtvaardig waart, zou ik ge- neigd zijn te twijfelen aan uw staat. Zeg, wat hebt gij toch tegen den dood, broeder? Is sterven dan zoo erg, uw ziel gaat toch naar den hemel? Man, man, wat jammer, dat gij het evangelie van het gezang niet gekend hebt: hoe hijgt ons hart om van dit vleesch ontbonden...! Als gij in onzen tijd leefde, zou ik u raden: luister eens naar de radio. Daaruit kunt gij vernemen van den psy- chiatr, dat angst voor den dood erg dom is. Je moet niet bang wezen voor den dood, Simeon, zou hij zeggen, doe maar als de Chineezers, die geven ook niets om den dood. Of een springvloed ze wegspoelt op zijn gele golven of de honger ze doodnipt, een strukroover ze martelt dan wel een landroover ze doodplettet uit de lucht, ze zeggen met gelijke apathie: Komm, süßer Tod!

Ja, het is jammer dat gij zoo'n consult niet medegemaakt hebt!

Maar, broeder Simeon, wij willen úw kleven aan het stof over het hoofd zien, gij zijt misschien niet zoo oud als wij u gewoonlijk voorstellen, mogelijk zal met de grijsheid ook uw wijsheid nog kómen. Ook zijt gij geen theoloog, maar slechts „een zeker mensch“.

Maar Anna, zuster, zuster! Hoe hecht gij nog zoo aan de aarde? Gij hebt toch genoeg ondervon- den om te weten dat het leven niets is! Die rouw in het jong geluk uws levens, dat jaren leven onder de weduwensluier, gaande den ganschen dag in het zwart! Wat een wekstemmen, zuster, die u toeriepen: Het hart naar Boven, hier beneden is het niet! Maar, wat is dát, wilt gij hier blijven, dankt gij God nog voor iederen dag, die Hij tot uw jaren toedoet? En dát nog wel een profetes! Gij moest óns volmaaktste gebed kennen: vergeef ons onze schulden en breng onze ziel in den hemel! Amen.

Als Simeon nóg tot ons spreken kon, zou hij niet om een antwoord verlegen zijn. Door den Geest gedreven als in de dagen van ouds, zou hij ons toeroepen: Broeders, bekeert u tot het konink- rijk! Ziet Hém, Die een Licht is tot verlichting der Heidenen en tot heerlijkheid van Zijn Volk Israël! God, Die Abraham bond aan een zoon, Israël aan een land, David aan een scepter, mij aan de verwachting dat ik Christus den Heere zou zien, binde u aan het geloof van God op Aarde. Hij leere u bidden: Uw koninkrijk kome, dat koninkrijk waarin de hemel is, want het is tot in éeuwigheid!

Anna zou hem bijvallen: Door het geloof heb ik mijn leven niet aangemerkt dat ondergegaan was, noch de rouw die mijn hart dreigde te breken, noch de dood die mijn aderen verkalkte, maar ik heb vastgehouden de belofte des Verbonds: uwe dagen zullen verlengd worden in het land dat u de Heere uw God geeft. Eli brak den nek, toen de ark des Verbonds was genomen, maar mijn geloof heeft door genade de belofte vastgehouden. Toen Pompejus doordrong in het Heilige der Heiligen, toen de zoon van Ezau den troon van Jakob be- krom, heb ik niet gesproken: Vervloekt zij de dag, dat ik geboren ben! Heb ik niet gebeden: Heere, neem mijn ziel, want ik ben niet beter dan mijn vaderen! Maar ik heb den Christus verwacht, mijn ziel wachtte op den Heer, meer dan de wach- ters op den morgen.

Gelooven WIJ dan in Christus, den HEERE!

Laat van óns gezegd mogen worden: deze heb- ben insgelijks den Heere beléden.

Zij hebben in dagen, zoo donker als die van Anna, waarin de Kerkbruid zélve een weduwe scheen, beleden het jaar onzes Heeren, het jaar der Verhooring van Jezus Christus.

God gaf hun hart één grootsch ontroeren,

Dit vreeslijk en geweldig spel:

Den bouw verheten te volvoeren

Tot Hij zal zeggen: het is wel! (De Merode.)

N. B.

Ach ja.

Wanneer althans deze professoren zich nooit vergisten.

Maar dan ware deze Promovendus ook wel door zijnen Promotor behoed voor het maken van door de critiek aangewezen en bewezen kapitale fouten.

En deze Professor-recensent laat niet eens blijken, dat hij wel door eigene lezing kennis genomen had van de op deze dissertatie uitgebrachte critiek.

Heeft dan dergelijke lofspraak zoo hooge waarde?

En getuigt het overnemen en op deze wijze gebruiken van dit besprekingsartikel door den Herautschrijver „van wetenschappelijken zin“?

Schijnt het niet, dat hij het zwakke en ter zake van bedoelde critiek niets-zeggende van Prof. Volbeda's artikel niet eens heeft opgemerkt?

Of wel?